

ELŐRE

Irtó Gyuro Livada, őrnagy

Az első csónakok átjutottak...

A többiek is csakadtak a parttól és a másik oldalon néhány-száz méterrel alacsonyabban leálltak. Gyorsan és erőteljesen szeltek a víz felszínét. Amint az első egységek elértek a folyómeder közepére, megkezdődött a csata. Kézigránátok robbantak a víz üveges tükrén. A lövegek élesen süvítettek és a víz átcsapott a csónakok peremén. Már sebesültek is akadtak. Néhány csónak sohasem érte el a tulsó partot. Elsüllyedtek. Egész éjszakán át folyt a harc és a hajnal közeledtére még elkeseredettebbé vált.

Átkeltünk a folyón....

Kis hidfőt rögtönöztünk....

A tizenhatodik divízió egységei nyolc kilométert hatoltak előre mélységben, szelvényben valamivel kevesebbet. Végig, az egész hidfő mentén folyt a küzdelem. A folyó hullámain a tüzéségi tűz korbácsolta a magasba. A mieink közvetlenül a Dráwaparton elfoglalták az első két falut. A valpovói gyár is a miénk volt már. magát a városkát pedig bekerítettük.

A fa- és gumicsónakok egyre szállították a legénységet, a municiót és az ágyúkat. A tutajokról egymásután hullottak a lovak a hullámok közé. A hidverők szekercóinek és kalapácsainak a csapásaitól visszhangzott a folyó. Ponton hidat vertek. Ezentúl még könnyebben keit át egyik egység a másik után.

Negyvennyolc óra múlva nem volt hidfő. Valpovó, a Dráva és jó egyméhány felszabadult falu volt már a hátunk mögött. Tovább kergettük az ellenséget. Csapataink mentek előre. Sok keresztúton haladtunk keresztül.... Az oszlopok, mind gyakrabban és gyakrabban találkoztak össze....

A felszabadítók, a golyószórók és orosz pikavicák (szuronyok) alatt görnyedve, tavaszi naptól és tavaszi szélről égő bőrrel, kicserepesedett ajkakkal és álmatlanságtól égő szemekkel, de boldogan mosolyogva kérdezgették egymástól, ha összeakadtak:

— Melyik divízióhoz tartoztok?

Különböző válaszok jöttek:

»A negyedik, az ötödik, a hetedik brigádhoz«.... azután ment, ki-ki a maga útján.

Mínél előbbre hatoltak a brigádok, annál jobban szélesedett a front. Repülőink sokban segítették a hadműveleteket. Kikémlelték és megtalálták a városokban azokat az ellenséges erődítéseket, amelyeket meg kellett támadnunk. A Vörös hadsereggel együtt, meneteltünk előre.... Csapatainknak az a szerencse jutott osztályrészül, hogy Tolbuhin marsall frontjának, a bal szárnyát képezhették. Csak egyetlen vágyunk volt: előre...

Tüzérségünk egyre ritkábban dolgozik az elrendelt állásaiban, szüntelenül mozgásban van. Ágyúink napok óta működésben vannak.

Az előőrsök, izgalomtól remegő hangon jelentik:

»A faluból, amely még a fasiszták kezében van, kb. harminc lovas menekül, vad galoppban.«

A szétszórt német divíziók az erdőkön keresztül vonulnak vissza. De a mi egységeink is elérték már, a nasicei erdőségeket. Nasice előtt, az utolsó falu is a kezeink között van már.

Este van . . .

Minden oldalról özönlenek a csapatok. Az ellenséget hátra kapjuk. Egyik erődítés a másik után kerül a kezeink közé.

Éjfél előtt, már közvetlenül a nasicei drótakadályok előtt állnak csapataink. A város maga, még fasiszta és usztasa kezekben van. Azokban a falvakban, amelyek a támadás kiinduló pontjául szolgálnak az utcák során szétdobált, törött cseréprakásokon, az árokpartokon töltött fegyverűkre borulva, harcosok szundítanak. Az országúton, itt is, ott is, felfúvódott lovak hullái hevernek.

A napfény felcsillan az eldobált német rohamsisakok horogkeresztjén. Állandóan ócskavashalmok mellett visz el az utunk. Kiegyezett tankok, felfordult autók és kamionok motorbicikli roncsok, felszakadt sínek, kisiskított mozdonyok állnak sorfalat. Ugy fekszenek ott, mint a szétdobált holttestek, amelyekről az eső és a szél lerohasztotta a húst és csak a pusztá csontokat hagyta meg.

A szlavón síkságon át, a Papuk lábához közeledünk.

Nem messze a Nasice védelmére felállított drótakadályoktól felsorakoznak zászlóaljunk harcosai.

A szürkület lassan borul a város fölé. . . .

A divíziók és a brigádok parancsnokságainál állandóan berreg a telefon. A tüzérség készenlétben áll. A harminchatodik divízió csapatainak északnyugat felől kell a támadást megindítaniok. Késő éjjel kezdődik meg a harc a városért. Egyik éles dörgés a másik után reszketeti meg a langyos levegőt. A szikrázó lövegek ide-oda röpködnek vérbe és húsba vágva. Éjfél elmúltával a város-széli házak már a mi kezeink között vannak. A harc, csak hajnal felé kezd elcsendesedni. Egységeink bevették a várost. A pirkadó hajnal házakra és romokra veti halvány sugarait. Lezuhant gerendák, leomlott falak között botorkálunk, lábunk alatt vasdarabok csörrennek. Az egyik utcából emberi hangok hallatszanak:

»Állj! Ki vagy«?

Egész délelőtt tart a csapatok vonulása a városon keresztül. Katonák ezrei menetelnek az országutakon és a zöldelő szlavón mezőkön át. A lakosok mesélik, hogy egy német tiszt, tegnap még csökönnyösen ragszkodott ahhoz a meggyőződéséhez, hogy ha a várost sikerül tartaniok, akkor megmarad a lehetősége annak, hogy a Dráván visszatérjenek és visszafoglalják a felszabadított Osztrijeket.

Harcosaink pedig mennek, egyre csak mennek, előre. . . arcukon ott ragyog a reggeli napfény és a győzők boldog mosolya.

Mögöttük marad a felszabadított város, de romokban, valami otthonából kiűzött hontalanhoz hasonlóan, aki megállt most a keresztútnál, hogy kissé megpihenjen.

Az utcákon, minden ablak és minden bunker előtt német katonák holtteste hevernek. Soknapos szőke szakálluk, világos merev szemük, rettenetes.

A városi tűzoltók szedik össze a halottakat. Kocsira hajigálják jóval

kisebb gondossággal, mint az üszkös gerendákat, kiviszik a határba és elföldelik őket.

Elmúlik a délután is...

A város főterén nagy népgyűlést tartanak. Többen beszélnek. Őszinte, lelkesítő szavakat intéznek a néphez, amely teljesen megtölti a teret. A csapatok szüntelenül vonulnak. Az utak szélén tisztek állnak, hogy a parancsnokság embereinek az útirányt megadják.

Még az est beállta előtt mi is elhagyjuk a várost.

Országutakon át, patakokon keresztül, szörnyű poros és göröngyös ösvényeken visz az utunk, még a sarjadó vetés dús tábláiban is ott marad a nyomunk. Előre, mindig csak előre... A fáradt lovak súlyos patái döngetik a köves utat, a kocsisok álomittasan engedik lazára a gyeplőket... Autók és dzsipek rohannak, el az oszlopaink mellett, sűrű porfelhőbe burkolnak mindent körös-körül, aztán elvesznek a messzeségben.

Papuk és Krndija alatt egyesülünk a vajdasági csapatokkal és a szlavón csapattesttel is. Ettől kezdve felszabadító utunk még élénkebb és még derűsebb lesz. Keményen szorítjuk meg egymás kezét. A szlavón egységek is csatlakoztak hozzánk, most még erősebbek leszünk!

Szlavón egységeink törzskarai azokon az utakon ütnék tábort, amelyek a földig égetett szlavón falvak között visznek keresztül. Baráti ölelkezések után a parancsnokok összehajolnak a térkép fölött, új támadások terveit készítik elő az ellenállás végleges letörésére.

A hegyi ösvényeken szállítják a nehéz municiót a csapatok után. Ősz szakállú kocsis akar áttörni az oszlopok között. Szekere színültig töltve kenyérral. Jókora port ver fel. Kiált felénk. Utat kér, siet a front-ra, ott kell a kenyér.

Alig lőnek ki ágyúink néhány gránátot, megszólal a telefon:

»Halló! Ki beszél?«

»Itt a parancsnokság«....

»Parancsnok elvtárs, utat kell verni két kilométerrel a falu mögött, — az előttünk fekvő faluba már benyomultak a mieink...« Bjelovár eleste után történt ez néhány nappal a győzelem előtt.

A tüzérségi brigádok parancsnokai gyakran azért dühöngnek, mert nem tudják beérni a divíziókat.

Közel két hete tart már az előnyomulás. Csodák-csodája, de senki sem kívánja a pihenést. Legfeljebb, ha a járművek és az emberek kissé összegabalyodnak, hallatszik innen vagy onnan kifulladás hangon:

»Egy kis eső bizony nem ártana, hogy elvinné ezt a cudar port«. Izzadságtól csurgó zsebkendővel törülgetjük a verejtéket és megyünk tovább, előre... Ha csak néhány órát vesztegelsz, nem érheted többé utol a csapatodat.

Minden új nap, új győzelmet hoz. És új diadalmas örömet is, mert hiszen mindenkinek van kit megbosszulnia. Lovas járművek, parasztszekerek százai, öregek és fiatalok, ügyesek és kevésbé ügyesek, — de harcosok mind egy szálig. Most már nagyon sokan vagyunk. A front az egész országot behálózza. A városok felkeltek és a szabadság karjaiba vetették magukat. Csak csodálkozni lehet honnan is lettünk egyszerre ennyien...

Különösen, ha 1941-re és 42-re gondolunk! Vagy, akárcsak néhány hónappal ezelőtt is... Milyen halálosan fáradtak és elgyötörtek voltunk akkor. Most, eltiport németek hullái hevernek a lábaink előtt, usz-

tasák, csetnikek, hétrét görnyedt, gyászos »hódítók« töltik meg azokat a táborokat, amelyeket nekünk szántak egykoron. Hadseregünk harcosai pedig magasan tartják a fejüket és keményen fogják a fegyverük markolatát.

Néha sebesülteket hoznak a kocsik a felszabadított városokból, meg falvakból. De, aki él, azt hajtja, űzi a bosszú. Rohan a győzelem felé! Megsemmisíteni az ellenséget, felszabadítani a hazát! Rohan, május kilencedike felé.... A kanyargó szlovén ösvényeken megint eldobott sisakok halmai, foglyok ezrei. Eljön Berlin elestének a napja is. Németország megadja magát. Hazánkban pedig minden árulónak a végórája üt. Apró gyerekek lövöldöznek a levegőbe, a győzelem örömére, kólót táncolnak fiatalok és vének. Hátrahagyott német tankok körül, amelyek valaha mindenén átgázoltak, ártatlan gyerekek játszadoznak mostan.

Aki kezét-lábát bírja, nyugat felé menetel. Fékek csikorgásán, löpországon, robbanások füstjén keresztül özönlik a nép, hogy elűzze földjéről a német bitorlókat, hogy hazájának minden ellenségét megsemmisítse. De régóta áhítottunk már ezt a boldog napot! Ezt az új tavaszt! És kivártuk.... A front mögött mosolyog a mi népünk. Még a szél is szebben duruzsol a házunk táján. Szép most az élet. Életünk legcsodálatosabb tavasza ez! Mert megyünk előre és elhozzuk a szabadságot!

»A Jugoszláv Hadsereg a Jugoszlávia Kommunista Pártja által vezetett népfelkelésből nőtt ki Jugoszlávia minden népének négyéves emberföldötti harca folyamán az imperialista hódítók és belföldi árulók ellen. A Jugoszláv Hadsereg néphadsereg — harcosi és parancsnoki állománya a felszabadító harc vívmányainak megőrzéséért, a népiuralom megőrzéséért és erősödéséért, a dolgozók érdekeiért és a szocialista építés biztosításáért küzd. A Jugoszláv Hadsereg Jugoszlávia népeinek szabadságát és függetlenségét védelmezi.

(A JKP Programiából)